IN GEVEB A JOURNAL OF YIDDISH STUDIES

צוויי כעלמער מעשׂיות • Two Chelm Stories

By **Isaac Bashevis Singer**, translation by David Stromberg

In geveb: A Journal of Yiddish Studies (December 2020)

For the online version of these texts:

Intro

[http://ingeveb.org/texts-and-translations/chelmintro]

[http://ingeveb.org/texts-and-translations/chelm1]

[http://ingeveb.org/texts-and-translations/chelm2]

צוויי כעלמער מעשׂיות

Two Chelm Stories

Isaac Bashevis Singer
translated by David Stromberg

Introduction: Isaac Bashevis Singer's earliest Chelm stories appeared in English as part of his first collection for children, *Zlateh the Goat* (1966), illustrated by Maurice Sendak, who was then already known as an author and illustrator of children's literature. The collection contains three stories set in Chelm—a legendary Jewish town or *shtetl* known for the foolishness of its sages—inaugurating Singer into a tradition of Yiddish storytelling that included Y. L. Peretz, Leyb Kvitko, Shloyme Bastomski, Menahem Kipnis, and J. J. Trunk, among others. Singer composed a handful of additional Chelm tales for his followup children's book, *When Shlemiel Went to Warsaw* (1968), illustrated by Margot Zemach. Singer published another English-language book, *The Fools of Chelm and Their History* (1973), illustrated by Uri Shulevitz, which presented a folkloristic take on modern history, and included many of these stories in his unillustrated collection, *Stories for Children* (1984), which featured most of his writing for young readers.

Singer had never published stories for children before writing "Zlateh the Goat" on the urging of an old friend, Elizabeth Shub, who was then working for Harper&Row. Unlike his adult fiction, most the stories appearing in his first children's collection were never published in Yiddish. Libby Shub, as she was known, translated the works alongside Singer directly from handwritten Yiddish manuscripts. Singer was rarely urged by others to write on a certain topic or in a particular genre—but Libby Shub was not an ordinary collaborator. She was the daughter of Samuel Charney, better known as Shmuel Niger, considered to be the greatest Yiddish literary critic of his time. She had met Singer at the age of twenty, in the first days of his emigration from Poland, with her husband Boris Shub, son of Sovietologist Boris Shub, who later became an editor for the Institute of Jewish Affairs. The two were part of the social scene connected to Singer's brother, Israel Joshua Singer, which included some of the leading editors and Democratic and Socialist political activists in New York, many of whom were connected with the Jewish daily *Forward*. Libby and Boris Shub were closer to Singer than some of the other figures he met at the time, corresponding with him from his first months in

America, repeatedly inviting him to visit them in the country, and seeing him when they were in the city.

Libby Shub's letters from this time suggest that she was also one of the first people to help Singer learn English. "Dear Itz," she writes, with each word spelled out in large capitals, "I hope you miss your teacher very much, that you are a good pupil and do not say bad words to your new teacher and spoil my reputation. Look up all the new words in the dictionary.... Answer me in English. I want to see how you have improved" (July 5, 1935). This close relationship, which lasted through Libby's divorce from Boris and entry into the publishing industry, perhaps gave Libby the leverage needed to convince Singer to take a chance writing stories for children. But the reception was likely beyond anything either of them had expected: Singer's first two collections were both awarded Newbery Honors, and Singer's *A Day of Pleasure* (1969), an adaptation of his childhood memoir for young readers, went on to receive a National Book Award—the first of two he would receive in his career.

Among Singer's stories for children, Chelm provided a unique setting for themes dealing less with individual lives than with historical trajectories. One such early story, "The Political Economy of Chelm," was published in the *Forverts* on March 10, 1966. Though never translated into English, it shows that, in Singer's imagination, Chelm presented a vehicle for exploring societal issues, including such historical realities as the splitting of Berlin by opposed economic and political powers. His *Fools of Chelm and Their History*, which first appeared in Yiddish six months later, developed the ideas in the first story into a pastiche of warmongering and revolution. Both were signed with the name D. Segal, the pseudonym Singer used for politically-oriented pieces, as well as for literary experiments. Less than a year later, he wrote another chapter in the political and economic history of Chelm, this time in "How Chelm Remained Penniless" (Sep 27-28, 1967), signed Yitskhok Varshavski, the more literary pseudonym, and portraying a period when, in Singer's imagination, Chelm became a monarchy ruled by thieves and executioners.

The protagonist of Singer's imagined Chelm kingdom is Vaizatha—a character taken first out of the Book of Esther, where he appears as the youngest of the ten sons of Haman, all of whom were hung along with their father once his plan to kill of the Jews of Persia had been thwarted. Vaizatha became a standard character in the tradition of the Purim-shpil, a skit or play performed on the festival of Purim, acting out the biblical events in the vernacular Yiddish. Vaizatha came to represent the archetypal fool while his brother, Dalphon, the archetypal pauper. Singer's choice of Vaizatha, historically associated with a tradition of hating Jews, as the central figure of presents a slightly different theme than those treated in previous Chelm stories. On the other hand, the Vaizatha of the Pirum-shpil had been turned into a Jewish character, so that this enemy of the Jews would be both familiar and comic as the self-appointed ruler of a Jewish town.

Singer's turn to monarchic rule allowed him to portray the ups and downs of totalitarianism in a time when the Soviet Union was embarking on arming dictatorships throughout the Middle East—most notably in several countries bordering Israel. Singer's story was published just three months after the Six-Day War, in which Soviet-armed states were preemptively attacked by Israel, and its reference to the Book

of Esther with its associations of Jewish genocide is unique among all of Singer's tales of Chelm. In his memoir of his father, Israel Zamir, who had immigrated with his mother to Israel but who was in American when the war broke out, recalls Singer saying: "A catastrophe is about to happen.... They can't allow another Holocaust!" Singer left the current events out of his Chelm story, turning his panic into humor, but he seems to have marked the historical moment with a reference that could not go unnoticed by those familiar with the figure of Vaizatha.

The story itself deals less with genocide than with social strife—and attempts by good-willed thugs to solve people's everyday problems through irrational and under-considered laws and decrees. The executioner of Chelm decides to take over from the city's sages and create turn the city into its own kingdom. But when the city's inhabitants come to him asking to resolve their economic problems, he begins to pass a set of laws which unhinge the town's entire social order, until the thieves and murderers take over and threaten even Vaizatha's own rule. The story ends well—but only in the sense that life in Chelm returns to what it was before King Vaizatha the First came to power. And, of course, with the perennial threat of another Vaizatha coming to power some time in the future.

Chelm was not just any other city for Singer—it was part of the Lublin region where most of his stories are set, in towns such Frampol, Tomashov, Goray, Turbin, and many others. It was also the town that boasted one of the earliest miracles workers, Elijah Baal Shem of Chelm, considered to be the first to be called a *baal shem*, and creating a lineage of figures leading to the *Baal Shem Tov*, founder of the Eastern European Hasidic movement. While many Hasidim later used Chelm as a Jewish punching bag, it was also considered a center of Talmudic learning, which perhaps made its bookish scholars perfect targets for those seeking a more spiritual or ecstatic form of Judaism. Either way, Chelm continues to exist in our imaginations as a Jewish center of human folly, which may, ultimately, be the most sublime aspect of the human condition.

The Political Economy of Chelm

We all know stories about the fools of Chelm. But few people know the history of Chelm's economy. I've recently found a number of documents from the Chelm archive and I'd like to present you, dear readers, with a few details.

In the old days, Chelm was a village. The people of Chelm had land and animals. Chelm had a tavern and a shop like all other villages.

But the people of Chelm were not satisfied with this sort of life. They were, by nature, inclined toward jealousy. When they got together at the tavern and talked about their situation, they all came to the same conclusion: it didn't pay to work the earth and tend to cows or goats. The innkeeper earned more than anyone else in Chelm. The same was true of the shopkeeper. They decided that the best thing would be for everyone in Chelm to own taverns and shops.

But if everyone owned a tavern, who would come to drink brandy? And if everyone owned a shop, where would they get customers?

It was a difficult question and the people of Chelm broke their heads over it for a long time, but could not find an answer.

In the meantime, several people in Chelm opened up small shops, and others started dealing in brandy. The result was that the original tavern owner and shopkeeper lost income. There was too much competition. A crisis developed in Chelm—the first crisis in the town's history.

One of the sages of Chelm, who thought about the question for seven days and seven nights, called everyone together and began delivering a sermon. The sage argued that Chelm did not really need *any* taverns or shops. The shopkeeper didn't work. He bought products from the farmers and sold them. The tavern owner did the same. He bought brandy from the distillers and sold it. The tavern owner and shopkeeper lived from profit, not work. The sage preached that there was no need for trade or even money. The farmers should barter amongst themselves, without the help of the tavern owner or shopkeeper. If one farmer needed an onion, and another farmer wanted a radish, they could barter the onion for the radish, and both sides would be satisfied. If the proprietor of the distillery wanted a bushel of rye, and a farmer felt like having some schnapps, the two could exchange their products.

The people of Chelm greeted this sermon with great enthusiasm. The sages of Chelm decided to abolish all money and trade. The tavern owner and shopkeeper lost their income, but both received a few acres of land from the community and got to work.

But it was no good.

First, bartering products turned out to be difficult. When one person needed a radish, the other didn't, at that moment, need an onion. When someone wanted a glass of brandy, the distiller did not, right then, need corn or buckwheat. The people of Chelm decided to hire someone to gather information about who wanted to barter what—and this person became the broker. The sage who came up with this idea received the title "Sage of All Sages" and he was made an Honored Citizen of Chelm.

But this was no good either.

First, the young broker was lazy. Instead of going from house to house, asking who wanted to barter what, he sat behind the stove and scratched himself. Besides, as several people noted, Chelm now had yet another useless loafer. And as if that wasn't bad enough, they soon realized that one broker was not enough. You needed at least three brokers. And so what was the result? They'd gotten rid of two useless loafers—and now they had three.

The people of Chelm decided to call a meeting and hold a thorough debate about the matter. The meeting lasted seven days and seven nights and for the first time in the history of Chelm the people could not agree. Two sides formed. One side argued that they should allow taverns and shops—then everything would be like before. The other side argued that it was criminal to return to a time when the tavern owner and shopkeeper earned big money for doing nothing, while all the other people of Chelm worked hard and earned nothing. A bitter disagreement broke out during the meeting. Punches were thrown. Several people went hoarse from yelling. The people of Chelm had harvested their crops just before the meeting, and instead of threshing the wheat and putting it in the barns, they now left it lying in the field. It started raining, and strong winds began to blow. Much of the crop went rotten. Chelm was hit by a famine.

After much disagreement, yelling, cursing, and fighting, the people decided to split Chelm into two towns: a Chelm that allowed tavern owners and shopkeepers, and a Chelm where brokers hired by the townspeople would watch over the town's economy.

And so it was. There were now two Chelms—Chelm One and Chelm Two, otherwise known as Shop Chelm and Broker Chelm. A ditch was dug through the middle of Chelm and it became the border between the two Chelms. The enmity between the two Chelms soon became so great that a person from Shop Chelm was not allowed to go to Broker Chelm, and vice versa. On both sides of the ditch guards were posted to make sure no one crossed the border illegally.

The partition of Chelm caused mayhem. A man from Shop Chelm had a father in Broker Chelm. Wives were separated from their husbands, children from their mothers, sisters from brothers, but the leaders of both sides were determined not to have anything to do with each other.

It happened to be that all onions grew in Shop Chelm and all radishes in Broker Chelm. People could now neither barter for them nor buy them with money. Shop

Chelm had to make do without radishes and Broker Chelm lived a long time without onions.

Many taverns and shops were opened in Shop Chelm and the extreme amount of competition led to another crisis. The crisis was even greater because Chelm had been split in half and there were even fewer customers. Since the competition forced merchants to sell for lower prices, they paid the farmers increasingly lower prices, and an atmosphere of distress and dissatisfaction developed between them. Many farmers began saying that the system in Broker Chelm was better and they became staunch Brokerists. Others, however, believed that they should establish an army and attack Broker Chelm. Once the two Chelms were united—everything would be good.

The situation in Broker Chelm was even worse. The brokers were all lazy. Others began to demand bribes. The sages of Broker Chelm had created a cooperative and the farmers lost all motivation to work. The leaders of the Brokerists argued that the Shopists were to blame for all their hardships. Both Chelms founded armies and, all around, the number of loafers only grew.

Both Chelms would have died of hunger had not the women and children taken up working for the first time in Chelm history. People also started eating less, since an educated Chelmite found that all illnesses come from eating. His proof: stones did not eat and never got sick.

The two Chelms lived this way for a long time. People from both Chelms would reminisce about the time when in all of Chelm there was only one tavern owner and one shopkeeper—and when there'd been no borders, no guards, no soldiers, no brokers—and how even back then, they complained about the tavern owner and shopkeeper and called them loafers . . . yes, and when the people of Chelm remembered those days, they laughed and came to the conclusion that those Chelmites were fools pure and simple.

The Rise and Fall of King Vaizatha of Chelm or How Chelm Remained Penniless

Not everyone knows it, but Chelm once had a king. He was called Vaizatha the First, and not only was he a fool, but he was also extremely strict with his subjects. Vaizatha had no sages with whom to seek council. As soon as an idea struck him about how to improve the situation in Chelm, he immediately made it into a law. Like many tyrants who came before and after him, Vaizatha supposedly intended to do good, but the good always came out bad. He caused so much suffering in Chelm that it was nearly lost under his rule. It got to the point that there was a revolution in Chelm and Vaizatha had to give up the throne.

But telling a detailed history of Vaizatha the First would mean writing a long book. Such a book was written by a famous writer named Dalphon. Here we will only offer a few select facts about Vaizatha and his reign.

Until Vaizatha came to power, Chelm had been a peaceful town. It had a few wealthy men and many poor people, like in every other town. It was ruled over by six sages. Whenever there was a problem in Chelm, people went to the six sages asking for advice. The sages were all lazy, and it took them a very long time to deal with problems. In the end, the sages were always of split minds, right down the middle. Three sages said it was day, and the other three said it was night. Since laws could only be passed by a majority, years went by without any new laws being passed. Everything remained as it had been in the past. The rich got richer, and the poor, poorer. Most of Chelm's rich were very stingy, and they never spent their money, keeping it in their boots. On Fridays, when they went to the baths, they would leave their boots in the hallway, and thieves would steal the money. The thieves might have become stinking rich, but they, too, went to the baths, and other thieves came and stole the money from them. Who the last thieves were and what they did with the money remains a mystery to this day. It's suspected that they left with the money for America and that's why America is so rich.

By trade, Vaizatha was a butcher, and he was also the executioner of Chelm. But years had gone by and Vaizatha hadn't had the chance to chop off anyone's head, since the sages of Chelm could never agree on anything. Only in one case did the sages of Chelm reach a compromise. There was a murderer in Chelm who would go around at night, robbing people and strangling them. When they finally caught him and put him on trial, the sages of Chelm could not decide what to do with him. Three believed that he should have his head chopped off. The other three believed that he should not have his head chopped off. After much discussion they reached a compromise: they should chop

off half of his head. Vaizatha carried out their sentence and got three groschen for his trouble.

Not long after this, Vaizatha gathered a few butchers together, and they took power in Chelm. Vaizatha put the six sages to death. And so arose the kingdom of Vaizatha the First.

The first thing Vaizatha did was to have a palace built for himself. For this he used slave labor. Vaizatha passed a law that anyone who did not live inside Chelm itself, but rather on its outskirts, were slaves. He acquired many slaves and they built him a palace. Then Vaizatha took six wives. He had a crown made for himself with a hundred bells and when he walked with the crown on his head, the bells all rang. Since Vaizatha believed it was disgraceful for a king to walk around with a belt or a pair of suspenders, two slaves followed him around to hold up his pants so that they wouldn't fall.

When Vaizatha was secure in his power, he decided to improve the situation in Chelm. He had one ambition—to make Chelm great, rich, powerful. He proclaimed that a time would come when Chelm, under his leadership, would rule over all the cities in the world.

As already mentioned, there were many poor people in Chelm during this period. And one day they formed a delegation and came to the king.

"Lord Vaizatha," they said, "we—and the majority of Chelm—do not earn enough to support our wives and children. What should we do?"

Vaizatha answered, "Do you earn enough to support yourselves?"

"For us alone it would suffice."

"If so, then I will issue a decree that all poor men should divorce their wives," Vaizatha said. "As soon as you have no wives, you will no longer have to support them, and everything will be well and good."

As soon as it became known in Chelm that all poor men had to divorce their wives, the whole town was filled with great crying and wailing. But Vaizatha's footmen, the former butchers and current hangmen, went from house to house and forced the poor men to divorce their wives. Since the divorced couples were forbidden from living under one roof, and since it happened to be winter and the wives and children could not be driven out onto the street, the men had to leave their houses. But where were the men supposed to live?

Vaizatha had a solution: the men should go into the forest, cut down some trees, and build a barracks. It's not easy to chop down trees and build a barracks in winter. Many of the men caught colds and began coughing. And then the wives no longer got money from their husbands, and so they and the children went hungry. A delegation of wives went to King Vaizatha lamenting that Chelm would soon go under.

Vaizatha shook his head, all the bells on his crown rang out, and he said, "Let the men and the women remarry."

The men left the unfinished barracks behind and remarried the wives. There was a custom in Chelm that a groom did not work during the first thirty days after his wedding, and since the people of Chelm were all very lazy, they were quite strict about observing this custom. Chelm celebrated a thirty-day holiday. But there was nothing to eat. The bakers didn't bake. The woodcutters didn’t cut wood. The shopkeepers closed their shops. A hunger spread through Chelm.

Vaizatha shook his head, the crown rang with all its bells, and he said, "The holiday will be put off until summer. In the summer, you can pick berries, currants, and mushrooms in the forest. In winter it’s too cold to fast. The grooms of Chelm must immediately get back to work.” The men of Chelm went back to their jobs, but poverty remained poverty. Neither divorce nor marriage helped.

Vaizatha shook his head, all the bells on his crown rang out, and he passed a new law.

“From this day on, workers in Chelm will receive twice as much for their work. If a woodcutter used to get three groschen for cutting down a wagon-full of timber, he will now get six groschen. If a shoemaker used to get two gilden for a pair of shoes, he will now get four gilden. This way the poor people of Chelm will earn twice as much and poverty will be eradicated.”

There was a great celebration in Chelm. The poor were especially joyful. You could see men and women dancing out in the snow, clapping their hands, and calling out: “Long live our King Vaizatha!”

But the celebration didn't last long. First, Chelm did not have enough money to pay such high prices. Besides, everything became expensive. A woodcutter did indeed get six groschen for cutting down a wagon-full of timber, but when he went to the shoemaker and tried to order a pair of boots, he was charged four guilders. The landlords wanted to raise the rent. The shopkeepers asked higher prices for their goods. When Vaizatha found out what was going on in Chelm, he thought about the situation, shook his head so that all the bells on his crown rang, and said, “The prices have to remain the same. Anyone who raises the prices of goods will be imprisoned.”

But the decree didn’t help. Not even the punishments helped. Prices on goods rose all the same. A number of merchants hid their goods. In Chelm there was now both inflation and hunger.

When Vaizatha found out that the decree hadn’t helped, he shook his head so that all the bells on the crown rang out, and said, "It's clear that all suffering comes from money. I decree that from this day on, all money will lose its value in Chelm. All money must be brought to me. In three days, Chelm shall be without any money.”

“But Vaizatha, how will people buy goods? How will they be paid for their work?”

The king thought about it for a while and said, “People can't eat money. From this day on, all workers will bring their work to me, and my men will split up all the goods

according to each person's needs. When there's no money, there will be no rich and no poor, and no one will envy anyone else. Chelm will be a paradise on earth."

***

The news that money had lost its value and that there would no longer be any poor or rich people spread throughout Chelm. The poor people danced in the streets and called out, "From now on everyone will be poor! Long live our king, Vaizatha the Great."

The wealthy dug holes and buried their money, silver, and valuables. When Vaizatha's men came to take the money away from the wealthy, they found their safes empty.

At Vaizatha's orders, the wealthy were kicked out of their homes, and the poor moved into them. The wealthy went to sleep in the poorhouse.

In the morning, Vaizatha told all the workers to bring their work to the square next to the palace. Shoemakers brought unfinished shoes, tailors brought half-sewn clothes, a carpenter brought a cupboard without doors, a cooper brought a barrel with no hoops. They laid down a mountain of items. In the evening, Vaizatha told all the people of Chelm to stand in a line, and his men divided up the items. Since the items were all mixed up together, and evening had already fallen, they were not able to give people exactly what they needed. One person got two right boots, and another two left ones. A man got a dress, and a woman got a pair of men's pants. Another man, who needed a chair, got a barrel. A woman who needed a crib for her child got a clock. On top of that, the line became so long, and Vaizatha's men were so slow, that the people of Chelm stood in line until dawn.

The next morning, the workers of Chelm had no strength to work. They could also not get any materials with which to work. A delegation was sent to Vaizatha and complained, "Lord Vaizatha, Chelm cannot survive without money."

Vaizatha shook his head, all the bells rang, and he said, "I command you to print paper money with my signature and Chelm will again have money. The money will be divided up equally. Every person in Chelm will receive a thousand Vaizatha-thalers."

When the people of Chelm heard the good news, there was a great celebration. Everyone in Chelm was going to be rich. It wasn't long before every person in Chelm received a thousand thalers. People went to the store to buy all kinds of goods. The first buyers bought everything up. The others got nothing for their money.

A delegation was sent to King Vaizatha, complaining that the money didn't get them anything. Kind Vaizatha shook his head, all the bells on his crown ringing, and said, "It seems that a thousand thalers is too much for each person. Every person in Chelm must return nine-hundred-and-ninety of the thousand thalers. Once every

person in Chelm has only ten thalers, it will no longer be possible to buy so much, and there will be goods for everyone."

When the people of Chelm heard that they will no longer be rich they became very sad. But a law is law. They all stood in a long line that extended through half of Chelm and gave back the money. Not everyone had enough money to give back. Many of them had already spent their money that morning at the shops. Vaizatha ordered that anyone who didn't give back nine-hundred-and-ninety thalers was to be put in prison.

"But the prisons are already packed full of thieves, robbers, and other criminals," complained Vaizatha's senior general Lekisz Lekiszowicz.

"Let the thieves and other criminals go free," answered Vaizatha. "But on the condition that they give their word that from this day on they will be upstanding people."

And so it happened. They released all the criminals from the prisons and they threw all those who couldn't pay the money back into jail. The thieves all gave their word of honor that from that day on they would be upright people.

That night the thieves, robbers, and murderers fell upon the people of Chelm, robbing and stealing from them. A few were murdered. Then in the morning, when Vaizatha awoke from his sleep, Lekisz Lekiszowicz informed him what the thieves, robbers, and murderers had done.

"You must immediately throw all the thieves, robbers, and murderers back in jail!" ordered Vaizatha.

"But the prisons are packed so full that you couldn't stick a pin in them," complained Lekisz Lekiszowicz.

"Then immediately start building a new prison," called Vaizatha.

"Who will build it?" asked Lekisz Lekiszowicz.

"Since the prison is for the good of the upright people, they should build the prison."

Vaizatha's officers went to deliver the order that they should quickly begin building a prison. But the people of Chelm said, "We're weak from hunger, tired from standing in lines, and we have no strength to build anything. If you give us something to eat, we'll have the strength to build a prison."

When Vaizatha found out that the upright people of Chelm refused to build a prison, he became very angry, and yelled: "This is sabotage!" He told his soldiers to force the people of Chelm to build the prison.

"Who'll force them?" asked Lekisz Lekiszowicz. "We don't have enough police to watch over such a large number of saboteurs."

Vaizatha thought some more, shook his head so that all the bells rang, and said, "Give the thieves, robbers, and murderers some weapons, and turn them into policemen. They'll watch over the upright people and make sure they build the prison."

When the thieves, robbers, and murderers heard that they were going to get weapons from the royal arsenal, they were very pleased, and called out: “Of all the Vaizatha's that have ever lived, our Vaizatha is the greatest Vaizatha!” Soon they were all armed with swords, daggers, and whatever else they could get from Chelm’s arsenal.

That night, the criminals of Chelm took the very last belongings from the people of Chelm. They broke into all the taverns and drank and vandalized them until the next day. They set a few houses on fire. In the early morning, the criminals surrounded Vaizatha's palace, and demanded that he come out to them.

Vaizatha was sleeping deeply, and when Lekisz Lekiszowicz woke him up, he was very angry. He was so drowsy that he put his crown on backwards. The two slaves who usually held up his royal pants had gone home overnight to be with their wives and children, and Vaizatha had to hold up his own pants—a great disgrace for a king. When the king came out onto the balcony barefoot, the eldest thief, who was known as Take’em, said, “King Vaizatha, we’re ready to help build a prison, but not for us to sit in. We've done enough sitting.”

“Then who should sit in jail?" asked Vaizatha.

“The upright people.”

Vaizatha became very angry. He wanted to yell at the thieves, or have them arrested. But when he saw that they were armed from head to toe, he softened his tone.

“Once there's a prison, *someone* will sit in it, don't you agree, Lekisz Lekiszowicz?”

And the king let out a hoarse laugh. It was Lekisz Lekiszowicz's duty to laugh along with Vaizatha.

When the upright people found out that Vaizatha became king of the thieves and that they, the upright people, would have to build a prison for themselves, they finally lost patience, and started a revolution. The upright people armed themselves with knives, axes, sticks, and whatever else they had. A war broke out between the upright people and the thieves, and after many casualties, the upright people triumphed. They released the people who couldn’t return 990 thalers from prison, and they threw the thieves back inside. Then the upright people went to the palace and forced Vaizatha to crawl down from the throne. Since there was no one to hold his pants up, they fell down to his feet. The upright people took Vaizatha's crown in order to melt it and make new money for a new Chelm government. Vaizatha and Lekisz Lekiszowicz were put in prison.

The people of Chelm chose another six sages to put Vaizatha on trial for all the suffering he'd caused the people of Chelm. Three sages believed that Vaizatha’s head should be chopped off, the other three believed that it should not be chopped off. They came to a compromise and chopped off half his head.

Lekisz Lekiszowicz was made into a servant for the six sages. When one of them laughed, Lekisz Lekiszowicz laughed too, and this was how he earned his bread.

Chelm slowly turned back into the old Chelm it had been. The wealthy tried to dig up the gold and silver—but it had disappeared.

Where had it gone?

One thought was that it had been stolen by thieves. There was also a theory that under the earth lived a monster that ate gold and silver and that it had eaten it all up.

Strange to say, but there were those in Chelm who lamented Vaizatha's fall. They called themselves the Vaizathists. They said that, had Vaizatha remained in power another year, Chelm would have become a happy town. They even have a leader who calls himself Vaizatha the Second.

די „פּאָליטישע עקאָנאָמיע“ פֿון כעלם

מיר אַלע ווייסן אַ סך געשיכטעס וועגן די כעלעמער נאַראָנים. אָבער זעלטן עמעץ ווייסט די געשיכטע פֿון דער כעלעמער עקאָנאָמיע. איך האָב לעצטנס געפֿונען אַ צאָל דאָקומענטן פֿון כעלעמער אַרכיוו און איך וויל אײַך, ליבע לעזער, איבערגעבן אייניקע איינצלהייטן.

אין די אוראַלטע צײַטן איז כעלעם געווען אַ דאָרף. די כעלעמער האָבן געהאַט ערד, בהמות. עס איז געווען אין כעלעם אַ שענק און אַ געוועלב ווי אין אַלע אַנדערע דערפֿער.

אָבער די כעלעמער זענען נישט געווען צופֿרידן מיט דעם סאָרט לעבן. די כעלעמער זענען בטבֿע געניגט מקנא צו זײַן. ווען די כעלעמער האָבן זיך צונויפֿגענומען אין שענק און גענומען שמועסן וועגן דער לאַגע, זענען אַלע געקומען צום זעלבן באַשלוס: אַז עס לוינט נישט צו באַאַרבעטן די ערד און צו פּאַשען קי אָדער ציגן. דער שענקער האָט פֿאַרדינט מער פֿון אַלע אַנדערע כעלעמער. דאָס זעלבע איז געווען ריכטיק וועגן דעם קרעמער. די כעלעמער האָבן באַשלאָסן אַז די בעסטע זאַך וואָלט געווען ווען אַלע כעלעמער ווערן שענקערס אָדער קרעמערס.

אָבער אַז אַלע וועלן זײַן שענקערס, ווער וועט קומען טרינקען בראָנפֿן? און אויב אַלע וועלן זײַן קרעמערס, ווו וועלן זיך נעמען קונים?

עס איז געווען אַ האַרבע קשיא און די כעלעמער האָבן לאַנג זיך געבראָכן די קעפּ און נישט געקאָנט געפֿינען קיין ענטפֿער.

דערווײַל האָבן אַ צאָל כעלעמער געעפֿנט געוועלבלעך און נאָך אַנדערע האָבן אָנגעהויבן אונטערהאַנדלען מיט בראָנפֿן. דער רעזולטאַט איז געווען אַז דער פֿריִערדיקער שענקער און דער פֿריִערדיקער קרעמער האָבן פֿאַרלוירן די פּרנסה. די קאָנקורענץ איז געווען צו גרויס. אין כעלעם איז אַנטשטאַנען אַ קריזיס — דער ערשטער קריזיס אין דער געשיכטע פֿון כעלעם.

אַ כעלעמער חכם וואָס האָט געטראַכט וועגן דער פֿראַגע זיבן טעג און זיבן נעכט, האָט צונויפֿגערופֿן אַן עולם און געהאַלטן פֿאַר זיי אַ דרשה. דער כעלעמער חכם האָט געטענהט אַז מע דאַרף איבער הויפּט נישט קיין געוועלבן און קיין שענקען. דער קרעמער אַרבעט נישט. ער קויפֿט פּראָדוקטן בײַ די פּאַרמערס און פֿאַרקויפֿט זיי. דאָס אייגענע טוט דער שענקער. ער קויפֿט אָפּ בראָנפֿן פֿון דער ברויערײַ און ער פֿאַרקויפֿט. דער קרעמער און דער שענקער לעבן פֿון פּראָפֿיטן, נישט פֿון אַרבעט. דער חכם האָט געפּריידיקט אַז מע דאַרף נישט קיין האַנדל און אויך נישט קיין געלט. זאָלן די פּאַרמערס זיך בײַטן, אָן דער הילף פֿון קרעמער און שענקער. אויב איין פּאַרמער וועט דאַרפֿן אַ ציבעלע און אַן אַנדער פּאַרמער וועט ברויכן אַ רעטעך, וועלן זיי בײַטן די ציבעלע אויפֿן רעטעך און ביידע צדדים וועלן זײַן צופֿרידן. אויב דער אייגנטימער פֿון דער ברויערײַ וועט דאַרפֿן אַ מעסטל קאָרן און אַ פּאַרמער וועט האָבן חשק צו אַ שנאַפּס, וועלן ביידע זיך טוישן מיט זייערע פּראָדוקטן.

די כּעלעמער לײַט, וואָס האָבן געהערט אָט די דרשה, זענען אַרײַנגעפֿאַלן אין גרויס באַגײַסטערונג. די כּעלעמער חכמים האָבן באַשלאָסן אָפּצושאַפֿן געלט און האַנדל. דער שענקער און דער קרעמער האָבן פֿאַרלוירן זייער פּרנסה, אָבער ביידע האָבן געקראָגן פֿון דער קהילה אַ פּאָר מאָרג ערד און זיך גענומען צו דער אַרבעט.

נו, האָט ווידער נישט געטויגט.

ערשטנס, איז דאָס בײַטן זיך מיט פּראָדוקטן אָנגעקומען זייער שווער. ווען איין כּעלעמער האָט געדאַרפֿט אַ רעטעך, האָט גראָד דער צווייטער כּעלעמער זיך נישט גענייטיקט אין קיין ציבעלע. גראָד ווען איין כּעלעמער האָט געוואָלט אַ טרונק בראָנפֿן, האָט דער ברויער זיך נישט גענייטיקט אין קיין קאָרן אָדער קאַשע. די כּעלעמער האָבן באַשלאָסן צו דינגען אַ מענטש וואָס ער זאָל קריגן אינפֿאָרמאַציע װער עס וויל וואָס בײַטן און ער זאָל זײַן דער פֿאַרמיטלער. דער חכם וואָס איז געקומען צו אָט דעם אײַנפֿאַל, האָט געקראָגן דעם טיטל "חכם פֿון אַלע חכמים" און מען האָט אים געמאַכט פֿאַר אַן ערן־בירגער פֿון כּעלעם.

אָבער ס'האָט ווידער נישט געטויגט.

ערשטנס, איז דער יונגער־מאַן געווען אַ פֿוילער: אָנשטאָט אַרומצוגיין איבער די הײַזער און זיך נאָכפֿרעגן ווער עס וויל וואָס בײַטן, איז ער געזעסן הינטערן אויוון און זיך געקראַצט. אַחוץ דעם האָבן אייניקע כּעלעמער אָנגעוויזן אַז מ'האָט ווידער אין כּעלעם אַן אומזיסטן פּרעסער. אפֿשר איז דאָס ווייניק, האָט מען באַלד אײַנגעזען אַז איין פֿאַרמיטלער איז נישט גענוג. מען האָט געדאַרפֿט האָבן אַמווייניקסטן דרײַ פֿאַרמיטלער און אויב אַזוי — וואָס האָט מען דאָ אויפֿגעטאָן? מען איז פּטור געוואָרן פֿון צוויי אומזיסטע פּרעסערס און מ'האָט איצט דרײַ...

די כּעלעמער האָבן באַשלאָסן צו מאַכן אַן אַסיפֿה און אַרומצורעדן דעם ענין גרינטלעך.

די אַסיפֿה האָט געדויערט זיבן טעג און זיבן נעכט און צום ערשטן מאָל אין דער געשיכטע פֿון כּעלעם האָבן די כּעלעמער נישט געקאָנט מאַכן יד־אַחת. עס זענען אַנטשטאַנען צוויי צדדים. איין צד האָט געטענהט אַז מע דאַרף ווידער דערלויבן כּעלעמער לײַט צו עפֿענען קרעמלעך און שענקען און אַלץ זאָל בלײַבן ווי געווען.

אַ צווייטער צד האָט געטענהט אַז זיך אומקערן צו דער צײַט ווען אַ שענקער און אַ קרעמער האָבן פֿאַרדינט גרויסע געלטער פֿון גאָרנישט טאָן, בעת אַלע אַנדערע כּעלעמער האָבן שווער געאַרבעט און נישט פֿאַרדינט — דאָס איז אַ פֿאַרברעכן. אויף דער אַסיפֿה האָט אויסגעבראָכן אַ ביטער מחלוקת. אַ סך כּעלעמער האָבן געקראָגן קלעפּ. אַ צאָל כּעלעמער זענען געוואָרן הייזעריק פֿון שרײַען. ס'האָט גראָד אַזוי געטראָפֿן אַז פֿאַר דער אַסיפֿה האָבן די כּעלעמער געהאַט אָפּגעשניטן זייער תּבֿואה, אָבער אָנשטאָט מע זאָל די תּבֿואה דרעשן און אַרײַננעמען אין שײַערן, האָט מען זי געלאָזט ליגן אין פֿעלד. ס'האָט גענומען רעגענען און ס'האָבן געבלאָזן שטאַרקע ווינטן. אַ סך כּעלעמער תּבֿואה איז געוואָרן פֿאַרפֿוילט. אין כּעלעם איז געוואָרן אַ הונגער.

נאָך אַ סך מחלוקת, געשרייען, זידלערײַען, קלעפּ, האָבן די כּעלעמער באַשלאָסן צו צעטיילן כּעלעם אויף צוויי שטעט: אַ כּעלעם וווּ ס'מעגן זײַן שענקערס און קרעמערס און אַ כּעלעם וווּ פֿאַרמיטלער געדונגענע פֿון קהל זאָלן אַכטונג טאָן אויף דער כּעלעמער ווירטשאַפֿט.

אַזוי איז געשען. עס זענען אַנטשטאַנען צוויי כּעלעמס: כּעלעם נומער איינס או כּעלעם נומער צוויי, אָדער דאָס קרעמערישע כּעלעם און דאָס פֿאַרמיטלערישע כּעלעם. מען האָט אויסגעגראָבן אין מיטן כּעלעם אַ רינשטאָק און עס איז געוואָרן די גרענעץ צווישן די צוויי כּעלעמס.די שׂינאה צווישן די צוויי כּעלעמס איז באַלד געוואָרן אַזאַ גרויסע אַז אַ קרעמערשער כּעלעמער האָט נישט געטאָרט אַריבערגיין צום פֿאַרמיטלערישן כּעלעם און פֿאַרקערט אויך. אויף

ביידע זײַטן רינשטאָק האָט מען אַוועקגעשטעלט וועכטער זיי זאָלן היטן קיינער זאָל נישט אַריבער אומלעגאַל די גרענעץ.

דאָס צעטיילן כעלעם אויף צוויי שטעט האָט אַרויסגערופֿן אַ בהלה. אַ בירגער אין קרעמערשן כעלעם האָט געהאַט אַ טאַטן אין פֿאַרמיטלערישן כעלעם. ווײַבער זענען אָפּגעריסן געוואָרן פֿון מענער, קינדער פֿון מאַמעס, שוועסטער פֿון ברידער. אָבער די פֿירער פֿון ביידע צדדים זענען געווען אַנטשלאָסן נישט צו האָבן קיין מגע־ומשׂא איינער מיט דעם אַנדערן.

ס'האָט אַזוי געטראָפֿן אַז אין קרעמערישן כעלעם זענען געוואַקסן אַלע ציבעלעס און אין פֿאַרמיטלערישן — אַלע רעטעכער. איצט האָט מען מער נישט געקאָנט נישט בײַטן זיך און נישט קויפֿן פֿאַר געלט. דאָס קרעמערשע כעלעם האָט זיך געמוזט באַגיין אַ צײַט אָן רעטעך און דאָס פֿאַרמיטלערישע כעלעם האָט אַ לאַנגע צײַט געלעבט אָן ציבעלעס.

אין קרעמערשן כעלעם האָבן זיך גענומען עפּענען זייער אַ סך געוועלבן און שענקען און ס'איז ווידער געוואָרן אַ צו שטאַרקע קאָנקורענץ און אַ קריזיס. דער קריזיס איז נאָך געוואָרן שטאַרקער דערפֿאַר ווײַל האַלב כעלעם איז געוואָרן אָפּגעשניטן און ס'איז געווען ווייניקער קונים. אַזוי ווי סוחרים האָבן אין דער קאָנקורענץ געמוזט אָפּלאָזן פֿון מקח, האָבן זיי געצאָלט די פֿאַרמערס פֿאַר די פּראָדוקטן אַלץ ביליקערע פּרײַזן און ס'איז אַנטשטאַנען צווישן זיי אַ נויט און אַן אומצופֿרידנקייט. אַ סך פֿאַרמערס האָבן גענומען רעדן אַז די סיסטעם אין פֿאַרמיטלערישן כעלעם איז אַ בעסערע און זיי זענען געוואָרן פֿאַרביסענע פֿאַרמיטלעריסטן. אַנדערע, ווידער, האָבן געהאַלטן אַז מע דאַרף גרינדן אַן אַרמיי און אַטאַקירן דאָס פֿאַרמיטלערישע כעלעם. ווען ביידע כעלעמס וועלן זיך פֿאַראייניקט, וועט ווידער ווערן גוט.

אין דעם פֿאַרמיטלערישן כעלעם איז די לאַגע געווען נאָך ערגער. ערשטנס, זײַנען די פֿאַרמיטלערס געווען פֿויל. אַנדערע האָבן זיך געהייסן געבן כּאַבאַר. די חכמים פֿון כעלעם נומער 2 האָבן געהאַט געגרינדעט אַ קאָאָפּעראַטיוו און אַלע פֿאַרמערס האָבן פֿאַרלוירן די אַמביציע צו אַרבעטן. די פֿירער פֿון די פֿאַרמיטלעריסטן האָבן געטענהט אַז אין אַלע צרות זענען שולדיק די קרעמעריסטן. אין ביידע כעלעמס זענען אַנטשטאַנען אַרמייען און מ'האָט זיך דאָרט אַרומגעזען אַז די צאָל אומזיסטע פֿרעסערס האַלט אין איין וואַקסן.

ביידע כעלעמס וואָלטן געשטאָרבן פֿון הונגער, אָבער צום ערשטן מאָל אין דער געשיכטע פֿון כעלעם האָבן אָנגעהויבן אַרבעטן די הויזפֿרויען און אַפֿילו קינדער. מ'האָט אויך אָנגעהויבן עסן ווייניקער, ווײַל אַ כעלעמער געלערנטער האָט אַנטדעקט אַז אַלע קראַנקייטן קומען פֿון עסן. אַ באַווײַז: אַ שטיין עסט נישט און ער ווערט קיין מאָל נישט קראַנק.

אָט אַזוי האָבן ביידע כעלעמס געלעבט אַ צײַט. ווען די כעלעמער פֿון ביידע כעלעמס האָבן זיך דערמאָנט אָן דער צײַט ווען אין גאַנץ כעלעם זענען געווען בלויז איין קרעמער און איין שענקער — קיין גרענעצן, קיין וועכטער, קיין סאָלדאַטן, קיין פֿאַרמיטלער — און אַז מ'האָט געהאַט צו זיי טענות און זיי גערופֿן אומזיסטע פֿרעסערס, — יאָ, ווען די כעלעמער האָבן זיך דאָס דערמאָנט, האָבן זיי געלאַכט און זענען געקומען צום אויספֿיר אַז יענע כעלעמער זענען געווען פּראָסט און פּשוט — נאַראָנים.

אַ קאַפּיטל כעלמער געשיכטע

נישט אַלע ווייסן דערפֿון, נאָר כעלעם האָט אַ מאָל געהאַט אַ מלך. געהייסן האָט ער ויזתא דער ערשטער. ויזתא איז נישט בלויז געווען אַ ויזתא, נאָר אויך זייער אַ בייזער, אומגעהויער שטרענג מיט זײַנע אונטערטאַנען. ער האָט אָנגעטאָן אַזוינע צרות אין כעלעם, אַז ס'האָט נישט געפֿעלט אַ סך, אַז כעלעם זאָל אונטערגיין צוליב אים. ס'איז דערגאַנגען דערצו, אַז ס'איז געוואָרן אַ רעוואָלוציע אין כעלעם און ויזתא האָט געמוזט אַראָפּ פֿון בענקל.

ויזתא האָט נישט געהאַט קיין חכמים, וואָס מיט זיי האָט ער זיך באַראָטן. ווען ס'איז אים עפּעס אײַנגעפֿאַלן אַ געדאַנק ווי אַזוי צו פֿאַרבעסערן די לאַגע אין כעלעם איז דאָס באַלד געוואָרן אַ געזעץ. ווי אַ סך אַנדערע טיראַנען פֿאַר אים און נאָך אים האָט ויזתא מיקלאָמפּערשט געוואָלט טאָן גוטס, אָבער דאָס גוטע איז אַרויס שלעכט.

אויף איבערצוגעבן די גאַנצע געשיכטע פֿון ויזתא דעם ערשטן, וואָלט מען געדאַרפֿט אָנשרײַבן אַ דיק בוך. אַזאַ בוך האָט געשריבן דער באַרימטער שרײַבער דלפֿון. מיר דאָ וועלן בלויז איבערגעבן אייניקע פֿאַקטן וועגן ויזתא און זײַן הערשאַפֿט.

איידער ויזתא איז געקומען צו דער מאַכט איז כעלעם געווען אַ שטילע שטאָט. ס'זענען דאָרט געווען אַ פּאָר גבֿירים, אַ סך אָרעמע־לײַט, ווי אין אַלע אַנדערע שטעט. געהערשט האָבן דאַמאָלס זעקס חכמים. ווען כעלעם האָט געהאַט אַ פּראָבלעם, איז מען אַוועק צו די זעקס חכמים זיי זאָלן געבן אַן עצה. די חכמים זענען אַלע געווען פֿויל און ס'האָט געדויערט זייער לאַנג ביז זיי האָבן באַהאַנדלט די פּראָבלעם. עס איז אַלע מאָל אויסגעקומען אַזוי אַז די חכמים זענען געווען צעטיילט אין זייער מיינונג גלײַך אויף גלײַך. דרײַ חכמים האָבן געזאָגט, אַז ס'איז טאָג און די אַנדערע דרײַ האָבן געזאָגט אַז ס'איז נאַכט. אַזוי ווי אַ געזעץ האָט געקאָנט אַרויסגעגעבן ווערן בלויז דורך אַ מערהייט, זענען יאָרן אַוועק און קיין שום נײַ געזעץ איז נישט געשאַפֿן געוואָרן. אַלץ איז געבליבן בײַם אַלטן. די גבֿירים זענען געוואָרן אַלץ רײַכער, די אָרעמע־לײַט — אַלץ אָרעמער. די מערסטע כעלעמער גבֿירים זענען געווען זייער קאַרג און זיי האָבן נישט אויסגעגעבן זייער געלט, נאָר עס געהאַלטן אין די שטיוול. פֿרײַטיק, ווען זיי זענען געגאַנגען אין באָד אַרײַן, האָבן זיי געלאָזט די שטיוול אין פֿאָדערהויז און גנבֿים האָבן דאָס געלט צוגעגנבֿעט. די גנבֿים וואָלטן געוואָרן שטיין רײַך, אָבער די גנבֿים אַליין פֿלעגן אויך גיין אין באָד אַרײַן און אַנדערע גנבֿים האָבן דאָס בײַ זיי צוגעגנבֿעט. ווער עס זענען געווען די לעצטע גנבֿים און וואָס זיי האָבן געטאָן מיט דעם געלט, איז נישט באַקאַנט ביז הײַנט, עס איז אַ סבֿרא, אַז זיי זענען אַוועק מיט דעם געלט קיין אַמעריקע און דערפֿון איז אַמעריקע אַזוי רײַך.

ויזתא איז געווען פֿון פֿאַך אַ קצבֿ, ער איז אויך געווען דער תּלין פֿון כעלעם. אָבער יאָרן זענען אַריבער און ויזתא האָט נישט געהאַט קיין געלעגנהייט אָפּצוהאַקן בײַ עמעצן דעם קאָפּ דערפֿאַר, ווײַל די חכמים פֿון כעלעם זענען קיין מאָל נישט געווען אײַנשטימיק אין קיין שום זאַך. בלויז אין איין פֿאַל האָבן די חכמים געמאַכט אַ פּשרה. עס איז געווען אין כעלעם אַ מערדער, וואָס פֿלעגט אַרומגיין אין די נעכט, באַרויבן די לײַט און דערנאָך זיי דערשטיקן. ווען מ'האָט אים ענדלעך געכאַפּט און אים געשטעלט פֿאַר אַ געריכט, האָבן די כעלעמער חכמים נישט געקאָנט אײַנשטימען וואָס מע זאָל מיט אים טאָן. דרײַ האָבן געהאַלטן, אַז מע דאַרף אים אָפּהאַקן דעם קאָפּ. די אַנדערע דרײַ האָבן געהאַלטן אַז מע דאַרף אים דעם קאָפּ נישט אָפּהאַקן. נאָך לאַנגע רייד איז מען געקומען צו אַ פּשרה: מע זאָל אים אָפּהאַקן אַ האַלבן קאָפּ. ויזתא האָט אויסגעפֿירט דעם אורטייל און ער האָט דערפֿאַר באַקומען דרײַ גראָשן.

נישט לאַנג נאָך דעם האָט ויזתא צונויפֿגענומען אַ בינטל קצבֿים און זיי האָבן פֿאַרכאַפּט די מאַכט אין כעלעם. די זעקס חכמים האָט ויזתא געלאָזט קעפּן. עס איז אַנטשטאַנען די מלוכה פֿון ויזתא דעם ערשטן.

קודם־כּל האָט ויזתא זיך געלאָזט אויסבויען אַ פּאַלאַץ. ער האָט זיך באַנוצט דערבײַ מיט שקלאַפֿן־אַרבעט. ויזתא האָט אַרויסגעגעבן אַ געזעץ, אַז אַלע יענע, וואָס ווינען נישט אין כעלעם גופֿא, נאָר אין די הינטערשטעט זענען קנעכט. ער האָט באַקומען אַ סך קנעכט און זיי האָבן פֿאַר אים געבויט אַ פּאַלאַץ. דערנאָך האָט ויזתא גענומען זעקס ווײַבער. ער האָט זיך געלאָזט מאַכן אַ קרוין מיט הונדערט גלעקלעך און ווען ויזתא איז געגאַנגען מיט דער קרוין אויפֿן קאָפּ, האָבן די גלעקלעך געקלונגען. ויזתא האָט געהאַלטן, אַז ס'איז אַן אומכּבֿוד פֿאַר אַ קעניג צו טראָגן אַ פּאַסיק אויף די הויזן אָדער שלייקעס. צוויי קנעכט זענען מיטגעגאַנגען מיט אים און צוגעהאַלטן זײַנע הויזן זיי זאָלן נישט אַראָפּפֿאַלן.

ווען ויזתא האָט אײַנגעזען, אַז ער איז זיכער מיט דער מאַכט, האָט ער באַשלאָסן צו פֿאַרבעסערן די לאַגע אין כעלעם. ער האָט געהאַט די אַמביציע כעלעם זאָל ווערן גרויס, רײַך, שטאַרק. ער האָט זיך אויסגעדריקט, אַז אַ צײַט וועט קומען ווען כעלעם אונטער דער הערשאַפֿט פֿון ויזתא וועט געוועלטיקן איבער אַלע שטעט פֿון דער וועלט.

ווי שוין דערמאָנט, זענען אין יענער צײַט געווען זייער פֿיל אָרעמע־לײַט אין כעלעם. עס איז געקומען צום קעניג אַ דעלעגאַציע און זיי האָבן געזאָגט:

— אַדוני ויזתא, מיר און די מערסטע כעלעמער פֿאַרדינען נישט גענוג אויסצוהאַלטן אונדזערע ווײַבער און קינדער. וואָס זאָלן מיר טאָן?

ויזתא האָט געפֿרעגט:

— פֿאַרדינט איר גענוג אויסצוהאַלטן זיך אַליין?

— פֿאַר אונדז אַליין וואָלט געקלעקט.

— אויב אַזוי, גיב איך אַרויס אַ געזעץ, אַז אַלע אָרעמע־לײַט זאָלן זיך גטן מיט די ווײַבער — האָט ויזתא געזאָגט.
— ווי באַלד איר וועט נישט האָבן קיין ווײַבער, וועט איר פֿאַרשפּאָרן זיי אויסצוהאַלטן און אַלץ וועט זײַן גוט און ווויל.

ווען עס איז געוואָרן באַקאַנט אין כעלעם, אַז אַלע אָרעמע־לײַט מוזן זיך גטן מיט די ווײַבער, איז געוואָרן אין כעלעם אַ גרויס געשריי און אַ געוויין. אָבער ויזתאס משרתים, די געוועזענע קצבֿים און איצטיקע תּלינים, זענען אומגעגאַנגען פֿון הויז צו הויז און געצוווּנגען די אָרעמע־לײַט צו גטן זייערע ווײַבער. אַזוי ווי געגטע פּאָרלעך קענען נישט בלײַבן ווינען צוזאַמען און אַזוי ווי ס'איז גראָד געווען ווינטער און מ'האָט די ווײַבער מיט די קינדער נישט געקאָנט אַרויסטרײַבן אין גאַס, האָבן די מענער געמוזט פֿאַרלאָזן די הײַזער.

אָבער ווּ זאָלן ווינען די מענער?

ויזתא האָט געפֿונען אַן עצה: די מענער זאָלן אַוועק אין וואַלד, אויסהאַקן ביימער און אויפֿבויען אַ באַראַק.

ס'איז נישט לײַכט צו האַקן ביימער אין מיטן ווינטער און צו בויען אַ באַראַק. אַ סך מענער האָבן זיך פֿאַרקילט און געהוסט. אַחוץ דעם האָבן די ווײַבער מער נישט געקראָגן קיין געלט פֿון זייערע מענער און זיי מיט די קינדער האָבן געהונגערט. אַ דעלעגאַציע ווײַבער איז אַוועק צום קעניג ויזתא מיט אַ קלאָג, אַז כעלעם האַלט בײַם אונטערגיין.

ויזתא האָט געטאָן אַ שאָקל מיטן קאָפּ, אַלע גלעקלעך פֿון זײַן קרוין האָבן זיך צעקלונגען, און ער האָט געזאָגט:

— זאָלן די מענער און די ווײַבער צוריק חתונה האָבן.

די מענער האָבן איבערגעלאָזט דעם נישט־פֿאַרענדיקטן באַראַק און האָבן צוריק חתונה געהאַט מיט די ווײַבער. עס איז געווען אַ מינהג אין כעלעם, אַז אַ חתן אַרבעט נישט די ערשטע דרײַסיק טעג נאָך דער חתונה און אַזוי ווי די כעלעמער זענען אַלע געווען זייער פֿויל, האָבן זיי זיך געהאַלטן בײַ דעם מינהג זייער שטאַרק. כעלעם האָט געפּײַערט אַ דרײַסיק־טאָגיקן יום־טובֿ, אָבער ס'איז נישט געווען וואָס צו עסן. די בעקערס האָבן נישט געבאַקן. די האָלצהעקערס האָבן נישט געהאַקט קיין האָלץ. די קרעמער האָבן פֿאַרמאַכט די קראָמען. ס'איז געוואָרן אַ הונגער אין כעלעם.

ויזתא האָט געטאָן אַ שאָקל מיטן קאָפּ. די קרוין האָט זיך צעקלונגען מיט אַלע גלעקלעך און ער האָט געזאָגט:

— זאָל דער יום־טובֿ אָפּגעלייגט ווערן אויפֿן זומער. זומער קאָן מען קריגן אין וואַלד יאַגדעס, בערעלעך, שוואָמען. ווינטער איז צו קאַלט צו פֿאַסטן. זאָלן גלײַך די כעלעמער חתנים זיך ווידער נעמען צו דער אַרבעט.

די כעלעמער מענער האָבן זיך גענומען צוריק צו דער אַרבעט, אָבער דער דלות איז געבליבן דלות. נישט דאָס גטן זיך און נישט דאָס חתונה האָבן האָט געהאָלפֿן.

ויזתא האָט געטאָן אַ שאָקל מיטן קאָפּ, אַלע גלעקלעך פֿון דער קרוין האָבן זיך צעקלונגען און ער האָט אַרויסגעגעבן אַ נײַ געזעץ:

— פֿון הײַנט אָן און ווײַטער קריגט יעדער אַרבעטער אין כעלעם דאָס טאָפּלטע געלט פֿאַר זײַן אַרבעט. אויב אַ האָלצהעקער האָט געקראָגן דרײַ גראָשן פֿאַר צעהאַקן אַ פֿור האָלץ, זאָל ער איצט קריגן זעקס גראָשן. אויב אַ שוסטער האָט געקראָגן צוויי גולדן פֿאַר אַ פּאָר שיך, זאָל ער איצט קריגן פֿיר גולדן. אַזוי אַרום וועלן די אָרעמע־לײַט פֿאַרדינען טאָפּלט און דער דלות אין כעלעם וועט פֿאַרשווינדן.

אין כעלעם איז געוואָרן אַ גרויסע שׂימחה. דער עיקר האָבן זיך געפֿרייט די אָרעמע־לײַט. מ'האָט געזען מאַנסלײַט און ווײַבער טאַנצן אין דרויסן אין שניי, פּאַטשן מיט די הענט און רופֿן:
— לעבן זאָל אונדזער קעניג ויזתא!

אָבער די שׂימחה האָט נישט לאַנג געדויערט. ערשטנס האָט כעלעם נישט געהאַט גענוג געלט צו צאָלן אַזוינע הויכע פּרײַזן. אַחוץ דעם איז געוואָרן אַ יקרות: אַ האָלצהעקער האָט טאַקע געקראָגן זעקס גראָשן פֿאַר צעהאַקן אַ פֿור האָלץ, אָבער ווען ער איז געגאַנגען צו אַ שוסטער און געפּרוּווט באַשטעלן אַ פּאָר שטיוול, האָט מען פֿאַרלאַנגט פֿון אים פֿיר גולדן. די ווירטסלײַט האָבן פֿאַרלאַנגט מע זאָל זיי העכערן דאָס דירה־געלט. די קרעמערס האָבן געפֿאָדערט העכערע פּרײַזן פֿאַר סחורה. ווען ויזתא האָט זיך דערוווּסט וואָס עס טוט זיך אָפּ אין כעלעם, האָט ער איבערגעטראַכט די לאַגע, געטאָן אַ שאָקל מיטן קאָפּ, אַז אַלע גלעקלעך אין דער קרוין האָבן געקלונגען, און געזאָגט:

— די פּרײַזן מוזן בלײַבן די זעלבע. ווער ס'וועט העכערן דעם פּרײַז פֿון סחורה, מוז גיין אין תּפֿיסה.

נו, אָבער דאָס געזעץ האָט נישט געהאָלפֿן. אַפֿילו די שטראָפֿן האָבן נישט געהאָלפֿן. סחורות זענען געוואָרן אַלץ טײַערער. אַ צאָל סוחרים האָבן באַהאַלטן זייער סחורה. אין כעלעם איז געוואָרן אַ יקרות און אַ הונגער.

ווען ויזתא האָט זיך דערוווּסט, אַז דאָס געזעץ העלפֿט נישט, האָט ער אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ, אַז אַלע גלעקלעך אין דער קרוין האָבן געקלונגען, און ער האָט געזאָגט:

— ס'איז קלאָר, אַז אַלע צרות קומען פֿון געלט. דערפֿאַר באַשטים איך, אַז פֿון היינט אָן און ווײַטער וועט געלט פֿאַרלירן יעדע ווערט אין כעלעם. דאָס גאַנצע געלט מוז מען ברענגען צו מיר. אין דרײַ טעג צײַט מוז כעלעם בלײַבן אָן געלט.

— אויב, אַזוי, ויזתא, ווי אַזוי וועט מען קויפֿן סחורה? ווי אַזוי וועט מען קריגן באַצאָלט פֿאַר אַרבעט?

דער קעניג האָט איבערגעטראַכט אַ ווײַל און געזאָגט:

— קיין געלט קאָן מען נישט עסן. פֿון היינט אָן און ווײַטער וועלן אַלע אַרבעטער ברענגען זייער אַרבעט צו מיר און מײַנע מענטשן וועלן צעטיילן די סחורות יעדן לויט זײַן באַדערפֿעניש. ווי באַלד עס וועט נישט זײַן קיין געלט, וועלן נישט זײַן קיין רײַכע און קיין אָרעמע־לײַט, און קיינער וועט קיינעם נישט מקנא זײַן, כעלעם וועט ווערן אַ גן־עדן אויף דער וועלט.

II

די נײַעס אַז געלט האָט פֿאַרלוירן יעדע ווערט און אַז ס'וועלן מער נישט זײַן קיין אָרעמע און רײַכע האָט זיך גיך פֿאַרשפּרייט איבער כעלעם. די אָרעמע־לײַט האָבן געטאַנצט איבער די גאַסן און גערופֿן:

— פֿון היינט אָן וועלן אַלע זײַן אָרעמע־לײַט!

און זיי האָבן גערופֿן:

— לעבן זאָל אונדזער קעניג ויזתא דער גרויסער!

די גבֿירים האָבן אויסגעגראָבן גריבער און באַגראָבן דאָס גאָלד, דאָס זילבער און אַלע ווערטפֿולע חפֿצים. ווען ויזתאס לײַט זענען געקומען צונעמען בײַ די גבֿירים זייער געלט, האָבן זיי געפֿונען ליידיקע קאַסעס.

אויף ויזתאס באַפֿעל האָט מען די גבֿירים אַרויסגעטריבן פֿון די הײַזער און ס'האָבן זיך דאָרט אַרײַנגעצויגן די אָרעמע־לײַט. די גבֿירים זײַנען אַוועק שלאָפֿן אין הקדש.

צו מאָרגנס האָט ויזתא געהייסן אַלע אַרבעטער ברענגען זייער אַרבעט אויף אַ פּלאַץ נעבן פּאַלאַץ. שוסטערס האָבן געבראַכט נישט־פֿאַרענדיקטע שיך, שנײַדערס — אָנגעהויבענע מלבושים. אַ סטאָליער האָט געבראַכט אַ שראַנק אָן טירן. אַ בענדער — אַ פֿאַס אָן רייפֿן. מ'האָט אָנגעלייגט אַ גאַנצן באַרג מיט זאַכן. פֿאַר נאַכט צו האָט ויזתא געהייסן אַז אַלע כעלעמער זאָלן זיך אויסשטעלן אין אַ רייע און ויזתאס לײַט האָבן אויסגעטיילט זאַכן. אַזוי ווי אַלע

זאַכן זענען געוואָרן צונויפֿגעמישט און ס'איז צוגעפֿאַלן דער אָוונט, האָט מען נישט געקאָנט געבן די לײַט גענוי וואָס זיי ווילן. איינער האָט באַקומען צוויי רעכטע שטיוול און דער אַנדערער — צוויי לינקע שטיוול. אַ מאַנסביל האָט געקראָגן אַ קלייד, און אַ פֿרוי — אַ פּאָר מאַנסבילשע הויזן. אַ כעלעמער וואָס האָט זיך געווייטיקט אין אַ שטול, האָט באַקומען אַ פֿאַס. אַ ווײַבל וואָס האָט פֿאַרלאַנגט אַ וויג פֿאַר איר קינד, האָט באַקומען אַ זייגער. דערצו איז די רייע געווען אַזאַ לאַנגע און די צעטיילער אַזוי לאַנגזאַם אַז די כעלעמער זײַנען געשטאַנען אין דער רייע ביז פֿאַרטאָג.

צו מאָרגנס האָבן די כעלעמער אַרבעטער נישט געהאַט קיין כּוח צו אַרבעטן. זיי האָבן אויך נישט געקאָנט קריגן קיין סחורה אויף וואָס צו אַרבעטן. אַ דעלעגאַציע איז אַוועק צו ויזתאן און געטענהט:

— אַדוני ויזתא, אָן געלט קאָן כעלעם נישט אויסקומען.

ויזתא האָט געטאָן אַ שאָקל מיטן קאָפּ, אַלע גלעקלעך האָבן זיך צעקלונגען און ער האָט געזאָגט:

— זאָל מען דרוקן פּאַפּירן געלט מיט מײַן חתימה און ס'וועט ווידער זײַן געלט אין כעלעם. דאָס געלט וועט צעטיילט ווערן אַלע גלײַך. יעדער איינער אין כעלעם וועט קריגן טויזנט ויזתא־טאָלערס.

ווען די כעלעמער לײַט האָבן דערהערט די גוטע בשׂורה, איז געוואָרן אַ גרויסע שׂימחה. גאַנץ כעלעם האָט געזאָלט ווערן רײַך. ס'האָט נישט לאַנג געדויערט און יעדער כעלעמער האָט געקראָגן טויזנט טאָלער. די לײַט זענען אַוועק אין די געוועלבן קויפֿן סחורה. די ערשטע קונים האָבן אַלץ אויסגעקויפֿט. די אַנדערע האָבן מער גאָרנישט געקראָגן פֿאַר זייער געלט.

אַ דעלעגאַציע איז אַוועק צום קעניג ויזתא מיט אַ טענה אַז מע קאָן פֿאַר דעם געלט גאָרנישט קריגן. דער קעניג ויזתא האָט געטאָן אַ שאָקל מיטן קאָפּ, אַלע גלעקלעך אין דער קרוין האָבן זיך צעקלונגען און ער האָט געזאָגט:

— ס'זעט אויס אַז טויזנט טאָלער איז צו פֿיל געלט פֿאַר יעדן איינעם. זאָל יעדער כעלעמער צוריקגעבן פֿון די טויזנט טאָלער נײַן הונדערט און נײַנציק. ווען יעדער כעלעמער וועט האָבן בלויז צען טאָלער, וועט ער נישט קאָנען קויפֿן אַזוי פֿיל און ס'וועט זײַן סחורה פֿאַר יעדן.

ווען די כעלעמער לײַט האָבן געהערט, אַז זיי וועלן ווערן אויס גבֿירים, האָט דאָס זיי זייער פֿאַרדראָסן. אָבער אַ געזעץ איז אַ געזעץ. די כעלעמער האָבן זיך אויסגעשטעלט אין אַ לאַנגער רייע וואָס האָט זיך געצויגן איבער האַלב כעלעם און מ'האָט צוריקגעגעבן דאָס געלט. נישט אַלע האָבן געהאַט גענוג געלט צוריקצוגעבן. אַ סך האָבן געהאַט באַלד אין דער פֿרי אויסגעגעבן זייער געלט אין די קראָמען. ויזתא האָט געהייסן אַז די לײַט וואָס האָבן נישט צוריקגעגעבן נײַן הונדערט און נײַנציק טאָלער, זאָל מען אײַנזעצן אין תּפֿיסה.

— סטײַטש, די תּפֿיסות זענען דאָך פֿול אָנגעפּאַקט מיט גנבֿים, גזלנים און אַנדערע פֿאַרברעכער — האָט געטענהט ויזתאס הויפּט־גענעראַל לעקיש לעקישאָוויטש.

— זאָל מען די גנבֿים און די אַנדערע פֿאַרברעכער אַרויסלאָזן אויף דער פֿרײַ — האָט ויזתא געענטפֿערט. — אָבער בתּנאַי זיי זאָלן געבן אַ וואָרט אַז פֿון הײַנט אָן און ווײַטער וועלן זיי זײַן ערלעכע לײַט.

אַזוי איז געשען. מ'האָט אַלע פֿאַרברעכער אַרויסגעלאָזט פֿון די תּפֿיסות און מ'האָט אַרײַנגעזעצט די יעניקע וואָס האָבן נישט געקאָנט צוריקצאָלן. די גנבֿים האָבן אַלע געגעבן אַן ערנוואָרט אַז פֿון הײַנט אָן און ווײַטער וועלן זיי ווערן ערלעכע לײַט.

יענע נאַכט זענען די גנבֿים, די רויבער און די מערדער באַפֿאַלן די כּלעמער לײַט און מ'האָט זיי באַגנבֿעט, באַרויבט. אַ צאָל כּלעמער האָט מען דערהרגעט. באַלד אין דער פֿרי ווען ויזתא איז אויפֿגעשטאַנען פֿון שלאָף, האָט אים לעקיש לעקישאָוויטש געמאָלדן וואָס די גנבֿים, רויבער און מערדער האָבן אָפּגעטאָן.

— זאָל מען גלײַך אַלע גנבֿים, רויבער און מערדער צוריק אײַנזעצן אין תּפֿיסה! — האָט ויזתא באַפֿוילן.

— סטײַטש, די תּפֿיסות זענען אַזוי אָנגעפּאַקט אַז מע קאָן דאָרט קיין שפּילקע נישט אַרײַנשטעקן — האָט לעקיש לעקישאָוויטש געטענהט.

— זאָל מען גלײַך נעמען בויען אַ נײַע תּפֿיסה — האָט ויזתא גערופֿן.

— ווער זאָל בויען? — האָט לעקיש לעקישאָוויטש געפֿרעגט.

— אַזוי ווי די תּפֿיסה איז פֿאַר דער טובֿה פֿון די ערלעכע לײַט, זאָלן זיי בויען די תּפֿיסה.

ויזתאס באַאַמטע זענען אַוועק איבערגעבן דעם באַפֿעל מע זאָל אָנהייבן בויען שנעל אַ תּפֿיסה. אָבער די כּלעמער לײַט האָבן געזאָגט: מיר זענען שוואַך פֿון הונגער, מיד פֿון שטיין אין די רייען און מיר האָבן נישט קיין כּוח צו בויען. זאָל מען אונדז געבן צו עסן, וועלן מיר האָבן כּוח צו בויען אַ תּפֿיסה.

ווען ויזתא האָט זיך דערוווּסט אַז די כּלעמער ערלעכע לײַט זאָגן זיך אָפּ צו בויען אַ תּפֿיסה, איז ער געוואָרן זייער אין כּעס און געשריגן:

— דאָס איז סאַבאָטאַזש!

ער האָט געהייסן זײַנע סאָלדאַטן מע זאָל צווינגען די כּלעמער צו בויען די תּפֿיסה.

— ווער וועט זיי צווינגען? — האָט לעקיש לעקישאָוויטש געפֿרעגט. — מיר האָבן נישט גענוג פּאָליציי וואָס זאָלן אַכטונג טאָן אויף אַזאַ גרויסן עולם סאַבאָטאַזשניקעס.

ויזתא האָט נאָכגעטראַכט, געטאָן אַ שאָקל מיטן קאָפּ אַז אַלע גלעקלעך האָבן זיך צעקלונגען און געזאָגט:

— זאָל מען געבן די גנבֿים, רויבער און מערדער געווער און זיי באַשטימען פֿאַר פּאָליציאַנטן. זיי וועלן אַכטונג טאָן אַז די ערלעכע לײַט זאָלן בויען די תּפֿיסה.

ווען די גנבֿים, רויבער און מערדער האָבן דערהערט אַז זיי וועלן קריגן געווער פֿון קעניגלעכן אַרסענאַל, זענען זיי געוואָרן זייער פֿריילעך, און גערופֿן:

— פֿון אַלע ויזתאס וואָס האָבן ווען ס'איז געלעבט, איז אונדזער ויזתא דער גרעסטער ויזתא!

באַלד זענען זיי אַלע געוואָרן באַוואָפֿנט מיט שווערדן, שפּיזן און וואָס נאָר מ'האָט געקאָנט קריגן אין דעם כעלעמער אַרסענאַל.

יענע נאַכט האָבן די כעלעמער פֿאַרברעכער צוגענומען בײַ די כעלעמער לײַט דאָס לעצטע ביסל האָב־און־גוטס. מ'האָט אויפֿגעבראָכן אַלע שענקען און מ'האָט געטרונקען און געהוליעט ביז טאָג. אַ צאָל הײַזער האָט מען אונטערגעצונדן. גאַנץ פֿרי האָבן די פֿאַרברעכער אַרומגערינגלט ויזתאס פּאַלאַץ און פֿאַרלאַנגט ויזתא זאָל צו זיי אַרויסקומען.

ויזתא איז געשמאַק געשלאָפֿן און ווען לעקיש לעקישאָוויטש האָט אים אויפֿגעוועקט, איז ער געוואָרן זייער אין כּעס. פֿון צעמישטקייט האָט ער אָנגעטאָן די קרוין פֿאַרקערט. די צוויי קנעכט וואָס האָבן געוויינטלעך צוגעהאַלטן די קעניגלעכע הויזן, זענען איבער נאַכט געהאַט אַוועק אַהיים צו זייערע ווײַבער און קינדער און ויזתא האָט געמוזט אַליין צוהאַלטן די הויזן — אַ גרויסער בזיון פֿאַר אַ קעניג. ווען דער קעניג איז אַ באָרוועסער אַרויסגעקומען אויפֿן גאַניק, האָט דער עלטסטער פֿון די גנבֿים, לקחנער, געזאָגט:

— קעניג ויזתא, מיר זענען גרייט צו העלפֿן בויען אַ תּפֿיסה, אָבער נישט אַז מיר זאָלן דאָרט זיצן. מיר זענען שוין גענוג געזעסן.

— ווער דען זאָל דאָרט זיצן? — האָט ויזתא געפֿרעגט.

— די ערלעכע לײַט.

ויזתא איז געוואָרן זייער בייז. ער האָט געוואָלט אָנשרײַען אויף די גנבֿים, אָדער זיי לאָזן אַרעסטירן. אָבער ווען ער האָט געזען אַז זיי זענען באַוואָפֿנט פֿון קאָפּ ביז די פֿיס, איז ער געוואָרן ווייכער. ער האָט אַ זאָג געטאָן:

— זאָל נאָר זײַן אַ תּפֿיסה, וועט שוין עמעץ דאָרט זיצן, — נישט אַזוי לעקיש לעקישאָוויטש?

און דער קעניג האָט זיך צעלאַכט מיט אַ הייזעריק געלעכטער. ס'איז געווען לעקיש לעקישאָוויטשעס אויפֿגאַבע שטענדיק מיטצולאַכן מיט ויזתאן.

ווען די ערלעכע לײַט האָבן זיך דערוווּסט אַז ויזתא איז געוואָרן דער קעניג פֿון די גנבֿים און אַז זיי, די ערלעכע לײַט, וועלן מוזן בויען אַ תּפֿיסה פֿאַר זיך, — האָבן זיי ענדלעך פֿאַרלוירן דאָס געדולד און געמאַכט אַ רעוואָלוציע. די ערלעכע לײַט האָבן זיך באַוואָפֿנט מיט מעסערס, העק, שטעקנס און וואָס זיי האָבן געקראָגן. עס איז אַנטשטאַנען אַ מלחמה צווישן די ערלעכע לײַט און די גנבֿים, און נאָך אַ סך פֿאַרלוסטן האָבן די ערלעכע לײַט געזיגט. מ'האָט אַרויסגעלאָזט פֿון תּפֿיסה די לײַט וואָס האָבן נישט געקאָנט צוריקגעבן די 990 טאָלער און מ'האָט אַרײַנגעשיקט צוריק די גנבֿים. דערנאָך זענען די ערלעכע לײַט אַוועק צום פּאַלאַץ און מ'האָט געצוווּנגען ויזתאן אַראָפּצוקריכן פֿון טראָן. אַזוי ווי קיינער האָט נישט צוגעהאַלטן זײַנע הויזן זענען זיי פֿון אים אַראָפּגעפֿאַלן. די ערלעכע לײַט האָבן אַראָפּגענומען פֿון ויזתאן די קרוין צו שמעלצן נײַ געלט פֿאַר אַ נײַער כעלעמער רעגירונג. ויזתא און לעקיש לעקישאָוויטש האָט מען אַרײַנגעזעצט אין תּפֿיסה.

די כעלעמער לײַט האָבן ווידער אויסגעקליבן זעקס חכמים זיי זאָלן מישפּטן ויזתאן פֿאַר די צרות וואָס ער האָט אָנגעטאָן די כעלעמער. דרײַ חכמים האָבן געהאַלטן אַז מע דאַרף ויזתאן אָפּהאַקן דעם קאָפּ, די אַנדערע דרײַ האָבן געהאַלטן אַז מע דאַרף נישט אָפּהאַקן. מ'האָט געמאַכט אַ פּשרה און מ'האָט אָפּגעהאַקט בײַ ויזתאן אַ האַלבן קאָפּ.

לעקיש לעקישאָוויטש איז געוואָרן אַ משרת בײַ די זעקס חכמים. ווען איינער פֿון זיי האָט געלאַכט האָט לעקיש לעקישאָוויטש מיטגעלאַכט און אַזוי האָט ער פֿאַרדינט זײַן ברויט.

כעלעם איז ביסלעכווײַז געוואָרן ווידער דאָס אַלטע כעלעם. די גבֿירים האָבן געפּרוּווט אויסגראָבן דאָס גאָלד און זילבער אָבער עס איז פֿאַרשוווּנדן.

ווו איז עס אַהינגעקומען?

איין מיינונג איז געווען אַז גנבֿים האָבן עס אַרויסגעגנבֿעט.

פֿאַראַן אויך אַ טעאָריע אַז אונטער דער ערד לעבט אַ מאָנסטער וואָס עסט גאָלד און זילבער און אַז ער האָט עס אויפֿגעגעסן.

ווי מאָדנע, נאָר עס זענען געבליבן אין כעלעם לײַט וואָס באַדויערן ויזתאס פֿאַל. זיי רופֿן זיך די ויזתאיסטן. זיי זאָגן, אַז ווען ויזתא וואָלט געבליבן נאָך איין יאָר בײַ דער מאַכט וואָלט כעלעם געוואָרן אַ גליקלעכע שטאָט.

זיי האָבן אַפֿילו אַ פֿירער וואָס רופֿט זיך ויזתא דער צווייטער.